

СКАРБНИЦЯ ЗНАТЬ ПРО УКРАЇНСЬКИЙ ЛІС

Українська енциклопедія лісівництва. У двох томах / За ред. С.А. Генсірука. — Львів, 1999. — Т 1. — 464 с.; 2007. — Т. 2. — 470 с.

У лісівничій науці відбулася визначна подія — побачила світ фундаментальна двотомна Українська енциклопедія лісівництва (УЕЛ), яка є першим в Україні оригінальним енциклопедичним виданням з проблем лісу. Вона містить майже 3 тис. статей (термінів), кольорові та чорно-білі текстові ілюстрації, карти, схеми, таблиці. Матеріали видання дають читачеві широку і всебічну інформацію про величезне значення лісу в житті людини, про його водоохоронно-захисні, санітарно-гігієнічні та гідрокліматичні функції, про раціональне використання й охорону природних ресурсів (лісових, земельних і водних), кількісні та якісні характеристики лісового фонду України.

В енциклопедії викладено біологічні основи росту і формування лісів, засадничі положення лісознавства та лісівництва, раціонального використання й відновлення лісостанів, особливості головних лісоутворювальних порід. Висвітлено проблемні питання лісівництва, лісової типології, таксації та лісовпорядкування, генетики і селекції, лісового насінництва, вирощування лісових культур, захисного лісорозведення, механізації лісогосподарських і лісозаготівельних робіт, економіки й організації лісового господарства. Особливу увагу приділено питанням охорони природи, раціонального природокористування, лісівничо-

екологічній характеристиці цінних лісових масивів, заповідників, заказників, пам'яток природи, лікарських рослин.

Окремі розділи присвячено лісівничому та лісоекологічному вихованню молоді, прищепленню любові до рідної природи, національної культури, Української держави. Узагальнено результати теоретичних і прикладних лісівничих, екологічних і географічних досліджень у нашій державі, які відображають багатство і різноманіття природи, сучасний рівень антропогенного впливу на неї, а також напрями раціонального природокористування.

Перша двотомна Українська енциклопедія лісівництва є фундаментальною працею, у якій творчо використано результати 50-річних наукових досліджень головного редактора УЕЛ академіка Української екологічної академії наук і Лісівничої академії наук України, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки, лауреата міжнародної премії IUFRO, професора С. Генсірука, що опубліковані в 30 його солідних монографіях і 500 наукових статтях. У них, зокрема:

1) обґрунтовано наукові засади комплексного лісогосподарського районування як фундаменту забезпечення раціонального ведення лісового господарства, охорони та відтворення лісів;

2) виявлено тенденції змін лісистості території України від доісторичних часів до сьогодення; ці дані становлять значний інтерес як наукова база для забезпечення лісовідновлювальних робіт з урахуванням типів місцезростань (ландшафтно-географічних умов);

3) показано закономірності лісовідновлювальних процесів у дубових, букових і смерекових лісах Українських Карпат, які потрібно використовувати для забезпечення розширеного відтворення гірських лісів;

4) визначено параметри екологічно оптимальної лісистості всіх регіонів України;

5) обґрунтовано комплекс заходів, спрямованих на оптимізацію лісокористування, забезпечення природного відновлення головних порід дерев та вирощування біологічно стійких і високопродуктивних лісів;

6) створено наукові засади лісомеліорації агроландшафтів, формування єдиної системи (екомережі) природоохоронних територій.

Численні монографії С. Генсірука та підготовані ним до УЕЛ 800 основних статей і 110 біографічних нарисів про видатних науковців-лісівників — важливе науково-методичне підґрунтя для розвитку лісознавства, лісівництва, регіонального природокористування, конструктивної географії та геоєкології. Викладачі і студенти лісівничого, географічного, біологічного й екологічного профілю можуть використувати їх як навчальні посібники.

С. Генсірук написав більше ніж 800 проблемних статей до УЕЛ, 200 статей написали відомі професори Львова, Києва, Харкова. 300 загальних питань лісівничої програми підготували провідні науковці спеціальних кафедр. Питання екології, охорони природи, рослинного світу (200 статей) висвітлювали відомі вчені-ботаніки.

Українську енциклопедію лісівництва, перший том якої (1222 статті) вийшов у

світ 1999 року за редакцією С. Генсірука, високо оцінила наукова громадськість України, зокрема академіки Б. Патон, В. Панасюк, О. Романів, А. Шпак, Д. Гродзинський, І. Дзюба та ін. Другий том, опублікований 2007 року також за редакцією С. Генсірука, містить 1220 статей (термінів), кольорові та чорно-білі текстові ілюстрації (650), карти, схеми (20) і таблиці (60).

Головну функцію створення УЕЛ взяла на себе Лабораторія проблем природокористування Національного лісотехнічного університету України в 1990 р., а в ній — науковий керівник, доктор сільськогосподарських наук, професор С. Генсірук. Справі видання УЕЛ він віддав 16 років напруженої, самовідданої і безоплатної праці. Саме його зусиллями забезпечено високий науковий рівень цього енциклопедичного видання. Він сформував концепцію і підготував реєстр термінів енциклопедії, а також увесь картографічний матеріал за лісорослинними умовами й фотографії об'єктів лісів (60), кольорові текстові ілюстрації, карти і картосхеми (20), таблиці (50); зумів залучити до роботи над нею провідні сили лісівничої науки і практики країни.

Крім того, що С. Генсірук написав багато основних проблемних статей, він є автором 110 біографічних нарисів про видатних учених, які заклали наукові засади вітчизняного лісівництва та охорони природи України. Після смерті старшого редактора Т. Кляцького в 1996 р. він сам редагував статті першого тому, а з 1999 до 2006 року — другого тому УЕЛ, фактично ставши фундатором, головою і головним редактором редакційної колегії, взявши на себе майже все навантаження щодо підготовки рукопису цієї об'ємної праці. До роботи над другим томом УЕЛ С. Генсірука надихало й те, що в серпні 2000 року Міжнародна спілка лісових науково-дослідних організацій світу (IUFRO) за десять фундаментальних монографій нагородила його Золо-

тою медаллю і Дипломом лауреата IUFRO, визнавши тим самим досягнення вченого в царині лісівничих та екологічних наук не лише в Україні, але й у світі.

Редакційна колегія висловила глибоку подяку головному редакторові С. Генсіруку за його сумлінну багаторічну працю з написання великої кількості основних статей та патріотичну відданість справі збереження українських лісів. Одночасно редакційна колегія висловила подяку колективу авторів за їхню сумлінну працю під час написання статей до УЕЛ. Ця енциклопедія має стати настільною книгою працівників лісового господарства, науковців, викладачів і студентів вищих навчальних закладів і технікумів та широкого кола читачів.

На жаль, державні чиновники не виділили на видання енциклопедії жодних коштів. Оскільки не було державних джерел фінансування, професор С. Генсірук половину поліграфічних витрат покрити своїми преміями – Державною премією України в галузі науки і техніки та Міжнародною премією IUFRO. Потім він як головний редактор енциклопедії звернувся з листом до всіх обласних управлінь лісового господарства України з проханням хоча б викупити I і II томи. Тож перший том УЕЛ було викуплено ще 1999 року. Найбільшу допомогу в цьому надавали лісівники Львівської області. На підтримку видання УЕЛ англійський Інститут Макалей (м. Абердеген) викупив 40 примірників, закриті акціонерне товариство

«Оболонь» (м. Київ) замовило для свого колективу 30 примірників енциклопедії.

Редакційна колегія також висловила подяку НАН України, науковому товариству ім. Т.Г. Шевченка, Державному комітету лісового господарства України, начальникові Львівського обласного управління лісового господарства А. Дейнеці за сприяння у виданні УЕЛ.

Сподіваємося, що Українська енциклопедія лісівництва слугуватиме відродженню лісів, підвищенню їхньої продуктивності та біологічної стійкості, оптимізації лісокористування та охорони довкілля, збільшенню лісистості України до 20 %, прислужиться екологічному вихованню і збагаченню знань наших громадян. Вагомість цього оригінального енциклопедичного видання для розбудови української державності, збереження екологічного, лісоресурсного та економічного потенціалу України незаперечна.

С. СТОЙКО,
доктор біологічних наук,
академік Української екологічної академії
наук і Лісівничої академії наук України,
І. КОВАЛЬЧУК,
доктор географічних наук,
завідувач кафедри конструктивної географії
Львівського національного університету
імені Івана Франка,
академік Української екологічної академії наук,
Л. КОПІЙ,
доктор сільськогосподарських наук,
академік Лісівничої академії наук України
(Львів)